

عنوان مقاله:

رہیافت روایات سبب نزول در استنباط فقہای امامیہ از آیہ ی 115 بقرہ

محل انتشار:

فصلنامہ فقہ و اصول، دورہ 45، شماره 2 (سال: 1392)

تعداد صفحات اصل مقاله: 21

نویسندگان:

الہہ شاہ پسند - دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث دانشگاه فردوسی مشهد

مرتضی ایروانی نجفی - دانشیار دانشکدہ الہیات دانشگاه فردوسی مشهد

محمد حسن حایری یزدی - استاد دانشکدہ الہیات دانشگاه فردوسی مشهد

خلاصہ مقاله:

در مورد آیہ ی 115 سورہ ی بقرہ؛ یعنی کریمہ ی وللہ المشرق والمغرب فاینما تولوا فثم وجہ اللہ ان اللہ واسع علیم ، شش سبب نزول نقل شدہ است. در این میان، دو سبب نزول بہ دلیل نقل از طرق شیعی، بیشتر درخور توجہ فقہای امامیہ قرار گرفتہ اند. این دو خبر، نقش ویژه ای در فقہ پژوهی باب قبلہ عہدہ دار شدہ و در استنباط احکام متحری و متحیر مفید فایدہ بودہ اند. اما گاہ نتایج فقہی حاصل از این روایات، متناقض نما بودہ است؛ کسانی کہ آیہ را در شان متحیر دانستہ اند، نماز وی بہ یک جہت را کافی شمردہ اند. اما طرفداران قول مشہور کہ نماز گزاردن متحیر بہ چہار جہت را لازم می دانند، بہ سبب نزول دیگری کہ آیہ را در شان نماز نافلہ می دانند، متمسک می شوند. این در حالی است کہ برخی معتقدند: بین این دو روایت و نزول آیہ در شان ہر دو، منافاتی وجود ندارد؛ زیرا کہ آیہ عام است و فقط عالم و ہر کس کہ بہ منزلہ ی عالم است، در خصوص فریضہ و بہ دلیل آیہ ی روی کردن بہ مسجد الحرام: فول وجہک شطر المسجد الحرام (بقرہ:144)، از این عموم خارج شدہ اند. در نتیجہ، گرچہ کفایت یک نماز بہ صواب نزدیک تر است؛ اما تکرار با احتیاط ہمہنگ تر است. این مقالہ، بررسی تفصیلی این مسالہ و پژوهش در دیگر ابعاد جایگاہ سبب نزول در برداشت های فقہای امامیہ از این آیہ را عہدہ دار گذشتہ، بہ این وسیلہ می کوشد ارتباط یکی از دانش های علوم قرآنی- یعنی سبب نزول- را با دانش فقہ بہ نظارہ بنشیند.

کلمات کلیدی:

روایات سبب نزول، جہت قبلہ، متحری، متحیر، استنباط فقہی

لینک ثابت مقاله در پایگاہ سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/629374>

